

Turvallinen liikkuminen matkailukeskuksissa

Liitteet: Pyhä-Luosto

Sisällys

1. Liikenneonnettomuudet
2. Kyselyt
3. Työpaja
4. Haastattelut

1. Liikenneonnettomuudet

Liikenneonnettomuudet

Liikenneonnettomuuksien analyysissä on käytetty Väyläviraston julkaisemia tieliikenneonnettomuustilastoja. Tilastot pohjautuvat poliisin tietoon tulleisiin tieliikenneonnettomuuksiin, joita on täydennetty Väyläviraston tiedoilla. Tilastoihin on koottu ne onnettomuudet, joilla on koordinaattitiedot (aineiston koordinaattitiedoissa voi esiintyä puutteita) ja joiden perusteella onnettomuuden tapahtumakunta on määritetty. Vuoden 2024 luvut ovat ennakkotietoja vielä vuoden 2026 alkuun asti ja luvut voivat vielä tarkentua.

Tieliikenneonnettomuustilasto sisältää mm seuraavia tietoja:

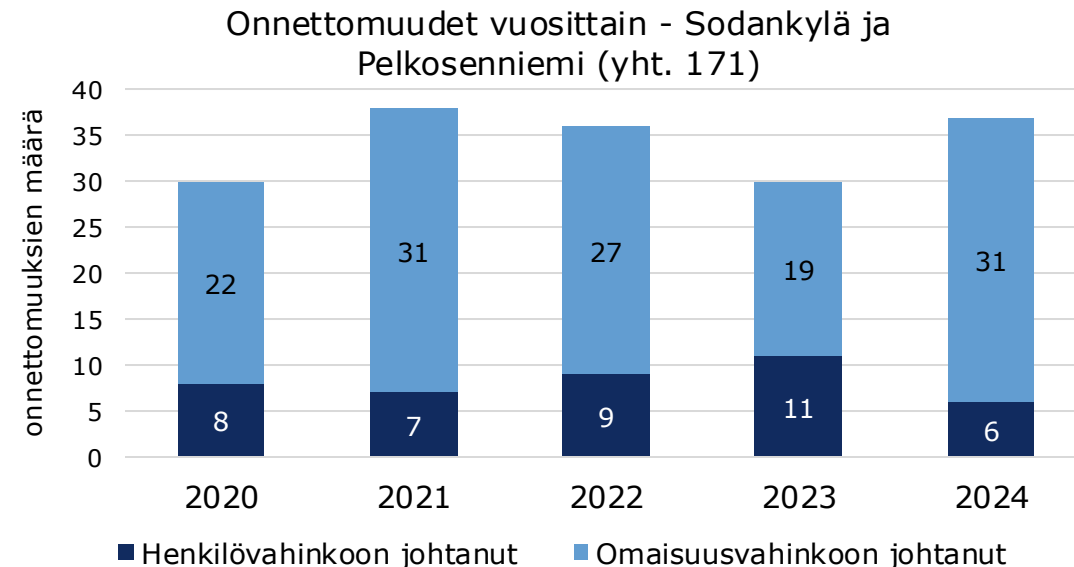
- Onnettomuuksien sijainti ja ajankohta (tarkka alueellinen tieto)
- Onnettomuuksien vakavuus (omaisuusvahinkoon / loukkaantumiseen / vakavaan loukkaantumiseen / kuolemaan johtanut)
 - Tieto vakavista loukkaantumisista täydentyy noin vuoden jälkikäteen, joten kaikki vuonna 2024 tapahtuneet vakavat loukkaantumiset on tilastossa luokiteltu ainoastaan loukkaantumisiksi
- Tietoja onnettomuuksien osallisista ja heidän kulkumuodoista
- Onnettomuusluokka (yksittäis-, jalankulkija-, risteys-, kohtaamis- yms. onnettomuus)

Käytetyssä tilastossa huomioitavaan on, että niiden peittävyys on täydellistä ainoastaan kuolemaan johtaneiden onnettomuuksien osalta. Loukkaantuneiden osalta peittävyys on noin 30 % ja peittävyys on heikompaa seurauksiltaan lievemmissä onnettomuuksissa ja tietyissä onnettomuuksissa, kuten polkupyöräilijöiden yksittäisonnettomuuksissa. Puutteet tilastossa johtuvat siitä, etteivät kaikki onnettomuudet tule poliisin tietoon. Esimerkiksi puuttuvista loukkaantumisista valtaosa on vain lieviä loukkaantumisia, sillä tieliikennelaki velvoittaa ilmoittamaan onnettomuudesta poliisille vain, jos joku on loukkaantunut vakavasti. Seurauksiltaan lievemmistä onnettomuuksien ja etenkin omaisuusvahinko-onnettomuuksien tapahtumamääristä kattavamman kuvan voi saada esimerkiksi Vakuutusyhtiöiden liikennevahinkotilastosta, joka perustuu vakuutusyhtiöissä korvattuihin liikennevahinkoihin, tai pelastuslaitosten hälytyksiin perustuvasta liikenneonnettomuustilastosta.

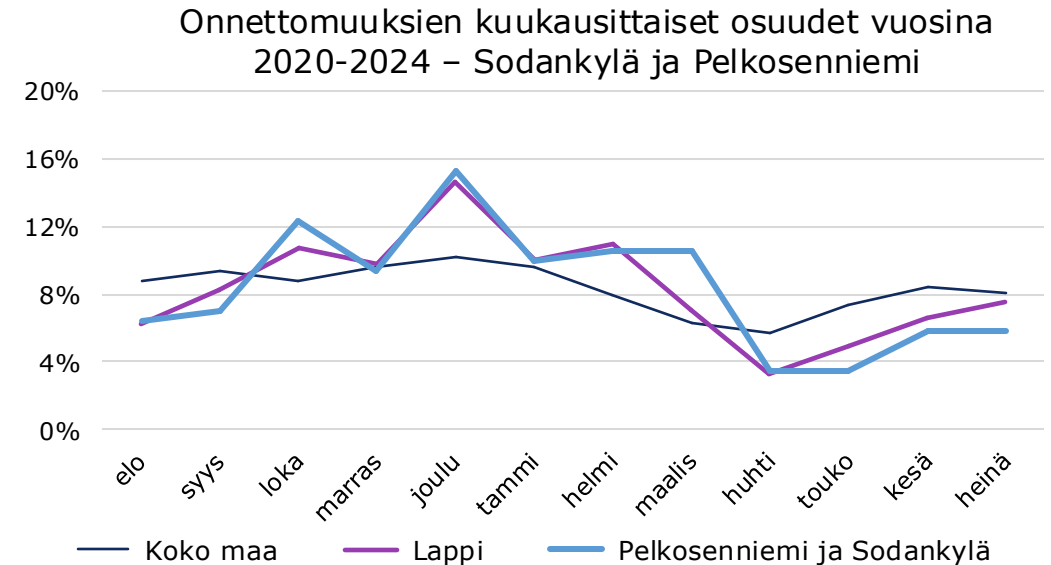
Nykyisin hirvi- ja peuraeläinonnettomuuksia tilastoidaan poliisin toimesta vähemmän viime vuosikymmenenä muuttuneiden tilastokäytäntöjen vuoksi. Tämän seurauksena suurin osa peurakolareista on jäänyt vuoden 2015 jälkeen kirjaamatta tilastoihin. Hirvi- ja peuraeläinonnettomuuksia kirjataan kattavammin riistakeskuksen tilastoihin.

Liikenneonnettomuuksien määrä ja ajallinen vaihtelu

Sodankylässä ja Pelkosenniemellä vuosina 2020-2024 tapahtuneista tieliikenne-onnettomuuksista 24 % oli loukkaantumiseen, vakavaan loukkaantumiseen tai kuolemaan johtaneita henkilövahinko-onnettomuuksia. Onnettomuusmäärien vuosittainen kehitys on pysynyt melko muuttumattomana. Aikajaksolla Sodankylän ja Pelkosenniemen tieliikenteessä kuoli neljä henkilöä. Tilastoiduista onnettomuuksista 89 % tapahtui Sodankylässä.

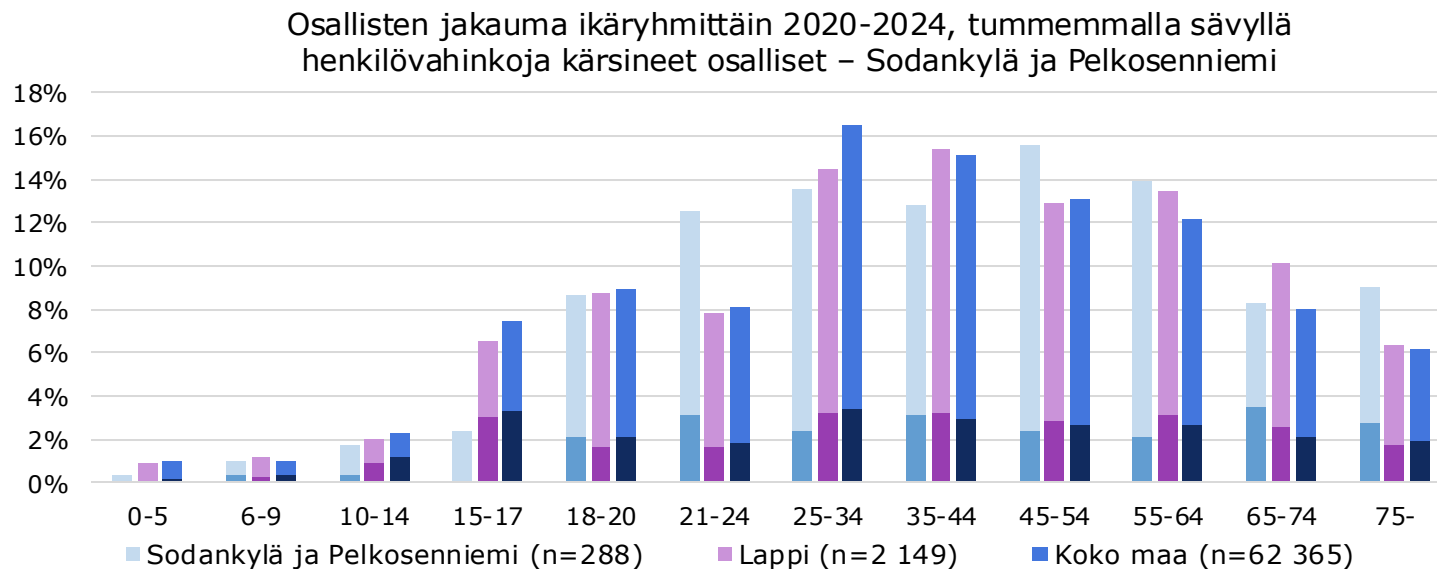

Sodankylässä ja Pelkosenniemellä tieliikenneonnettomuuksien kuukausittainen vaihtelu varsin samansuuntainen Lapin kanssa. Erytisen paljon tieliikenneonnettomuuksia tapahtuu lokakuussa ja joulukuussa. Lokakuussa tapahtuva onnettomuusmäärien kasvu on muista matkailualueiden kunnista poikkeava ilmiö. Poikkeuksellisen vähän onnettomuuksia tapahtuu loppukeväästä huhtikuussa ja toukokuussa.

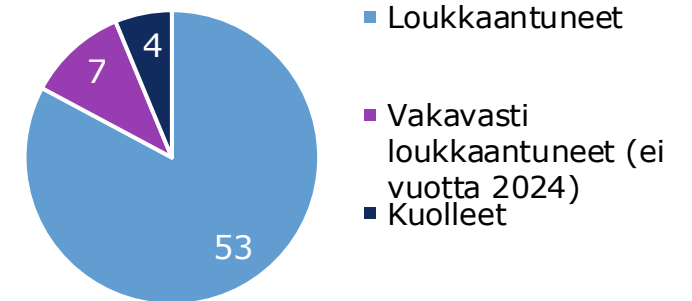

Onnettomuuksien osalliset

Sodankylässä ja Pelkosenniemellä vuosina 2020-2024 tapahtuneissa tieliikenneonnettomuuksissa osallisten ikä oli useimmiten 45-64 vuotta. Henkilövahinkoja kärsineissä korostuvat 21-24-vuotiaat, 35-44-vuotiaat sekä yli 65-vuotiaat. Onnettomuuksissa oli muuhun maahan verrattuna poikkeuksellisen vähän mukana 15-17-vuotiaita, joista yksikään ei kärsinyt henkilövahinkoja.

Henkilövahinkoja kärsineet osalliset vuosina 2020-2024 - Sodankylä ja Pelkosenniemi (yht. 64)

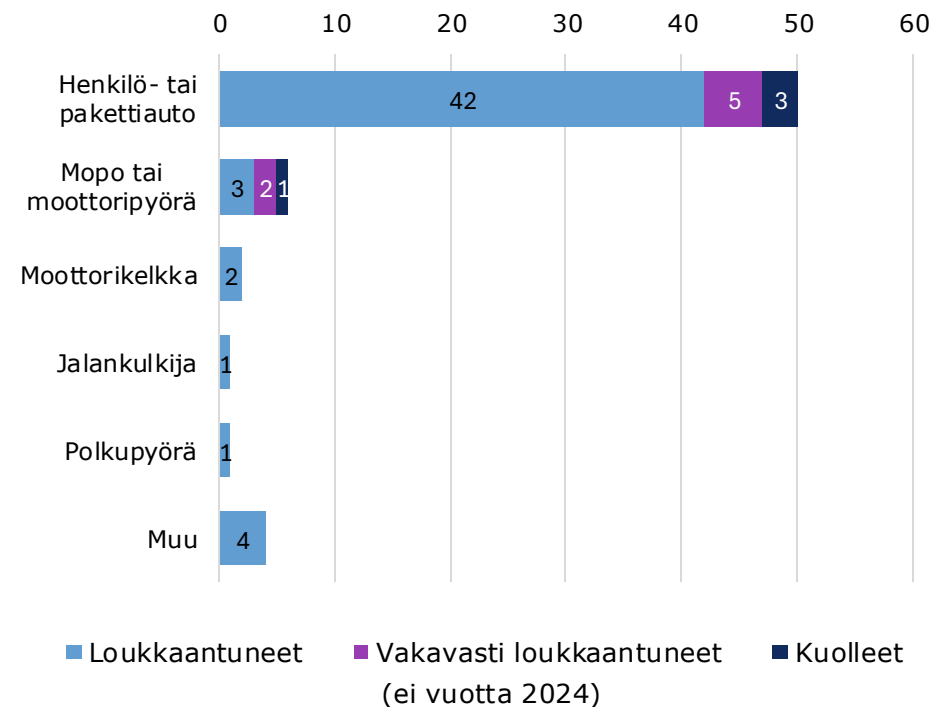
Onnettomuusluokat

Henkilövahinkoja onnettomuuksissa kärsineiden osallisten kulkutapa oli useimmiten henkilö- tai pakettiauto. Näiden lisäksi erityisesti vakavia seurauksia onnettomuuksissa kärsi myös mopolla tai moottoripyörällä kulkeneet. Omaisuusvahinko-onnettomuudet huomioituna yleisimmät onnettomuusluokat olivat yksittäisonnettomuudet ja hirvionnettomuudet. Henkilövahinko-onnettomuuksista yleisimpiä olivat yksittäisonnettomuudet ja kääntymisonnettomuudet.

Yleisimmät onnettomuusluokat henkilövahinko- ja omaisuusvahinko-onnettomuuksissa (N=171) 2020-2024:
yksittäisonnettomuus 47 kpl (27 %), hirvionnettomuus 34 kpl (20 %) ja kohtaamisonnettomuus 21 kpl (12 %)

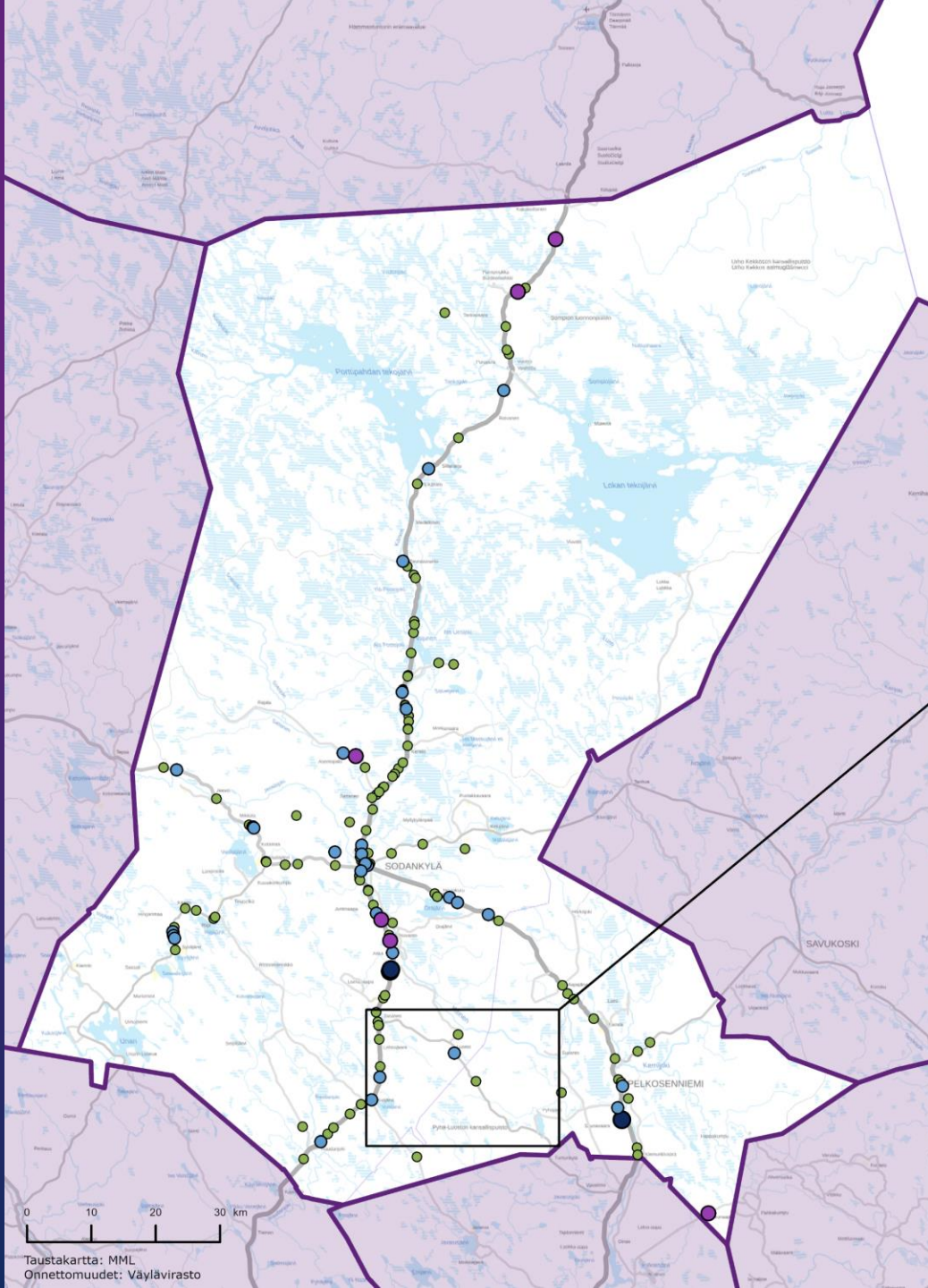
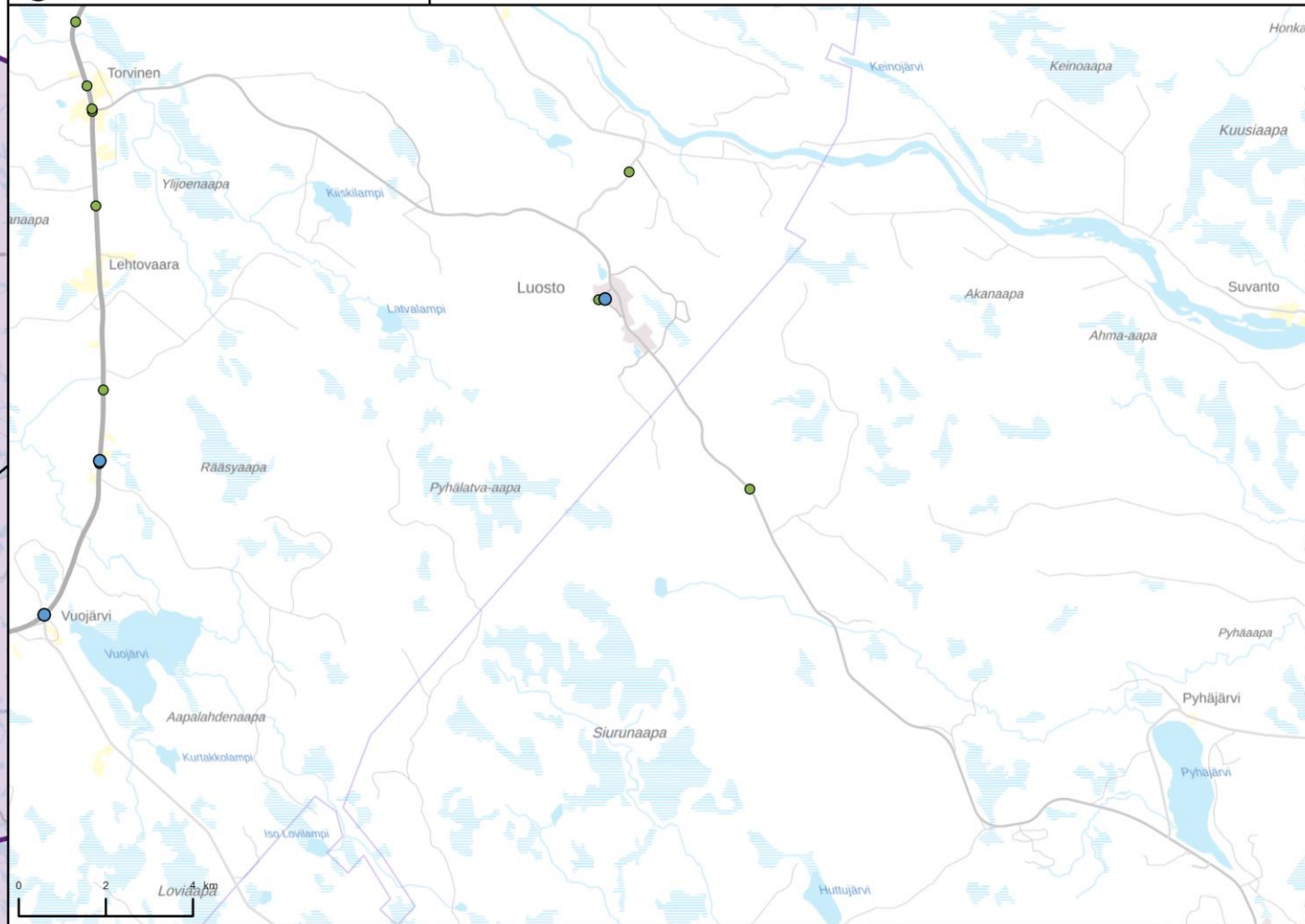
Yleisimmät onnettomuusluokat henkilövahinko-onnettomuuksissa (N=41) 2020-2024:
yksittäisonnettomuus 17 kpl (41 %), kääntymisonnettomuus 9 kpl (22 %) ja kohtaamisonnettomuus 7 kpl (17 %)

Henkilövahinkoja kärsineiden osallisten kulkutavat vuosina 2020-2024 – Sodankylä ja Pelkosenniemi

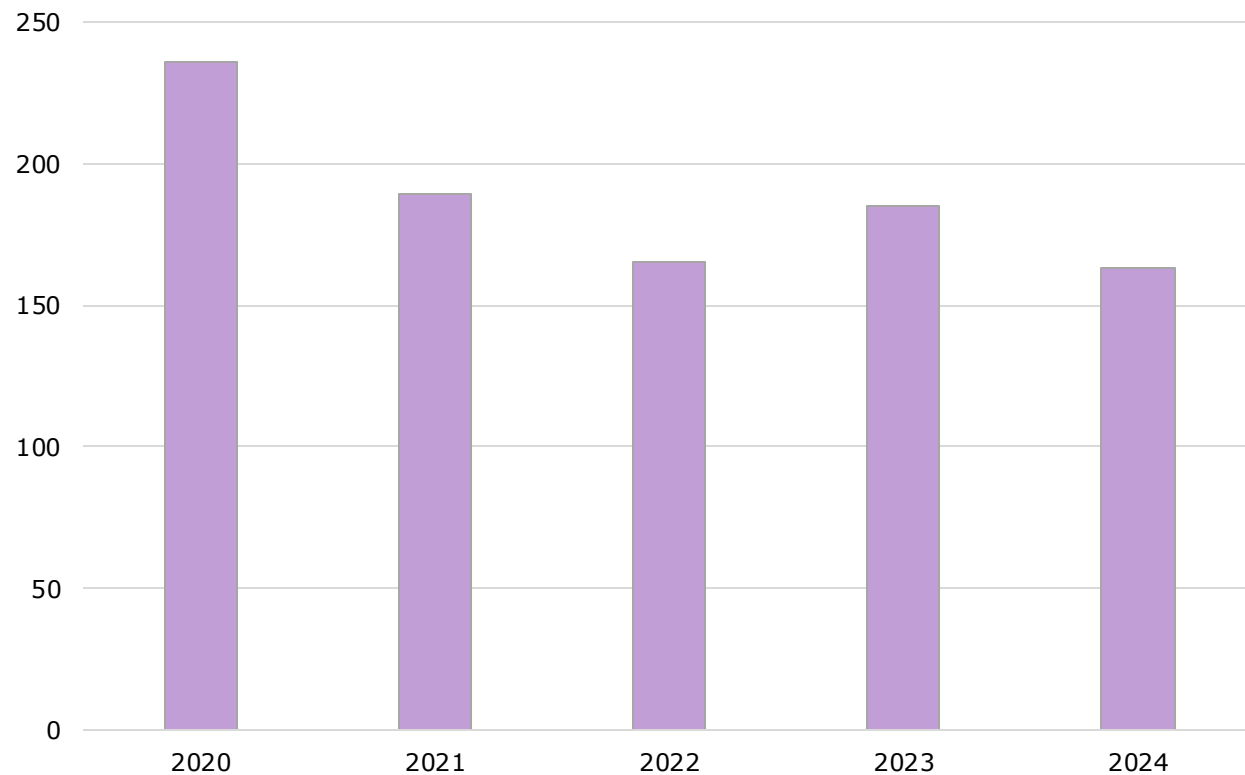
Poliisin tietoon tulleet tieliikenneonnettomuudet 2020-2024 Sodankylä ja Pelkosenniemi sekä Pyhä-Luosto

- Omaisuusvahinkoon johtanut
- Loukkaantumiseen johtanut
- Vakavaan loukkaantumiseen johtanut
- Kuolemaan johtanut

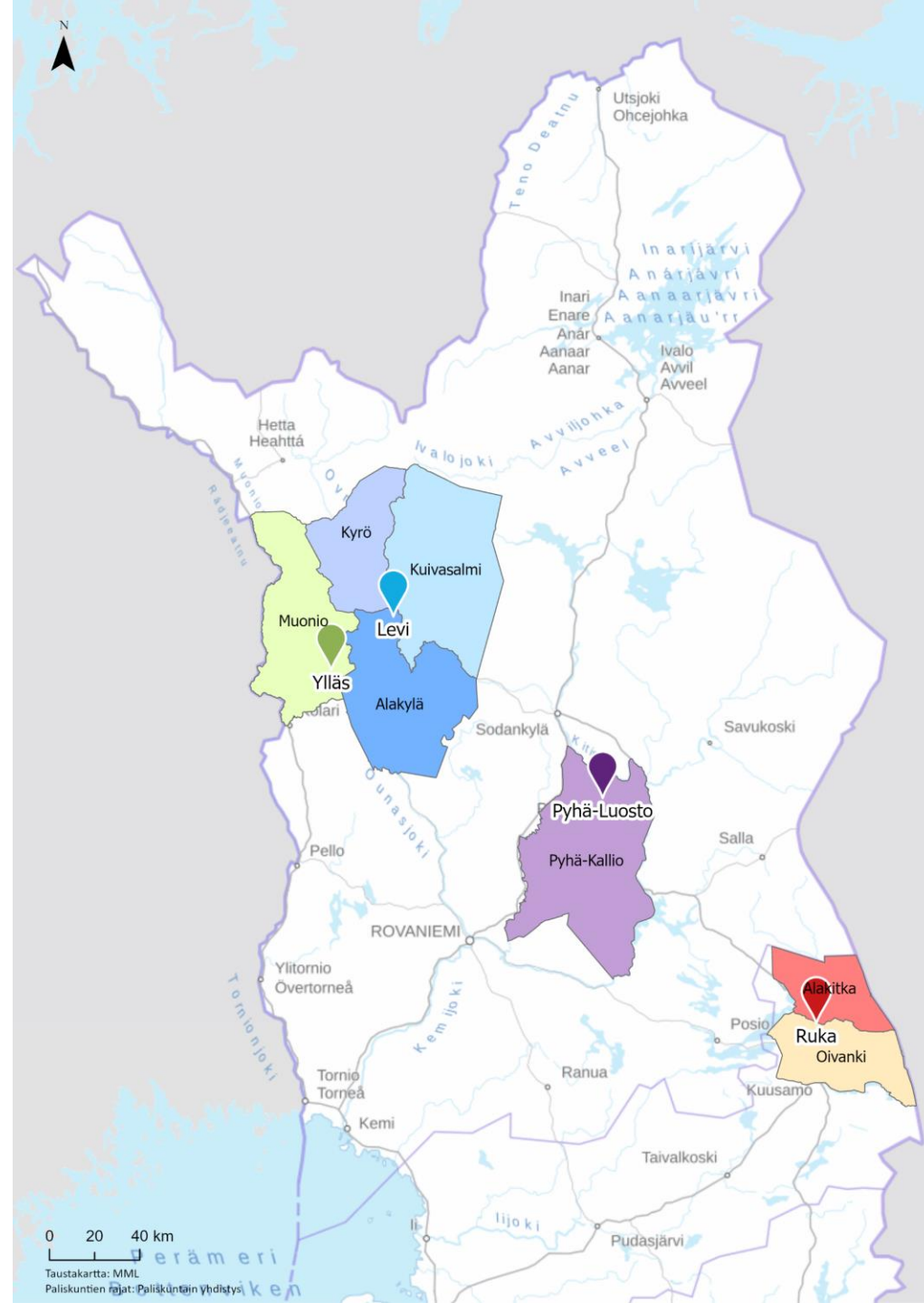

Tieliikenteen porovahingot 2020-2024

Auton alle jääneet porot Pyhä-Kallion paliskunnassa 2020-2024

Lähde: Paliskunnat.fi

2. Kyselyt

Matkailijakysely 1/6

Pyhä-Luoston alueella matkailijakyselyyn vastasi yhteensä 80 henkilöä. Vastaajista 36 % on vapaa-ajan asukkaita, 33 % alueen asukkaita ja 28 % matkailijoita. Vastaajista yhtä lukuun ottamatta kaikki olivat yli 18-vuotiaita. Eniten vastauksia saatiin 41-50-vuotiaiden ikäryhmästä sekä yli 60-vuotiailta.

Pyhä-Luoston alueella karttapalautetta annettiin maltillisesti ja karttapalautteissa ei ole havaittavissa suuria kasauma-alueita. Luoston alueella eniten merkintöjä tehtiin liittyen Pyhä-Luostontien jalankulku- ja pyörätien puutteeseen.

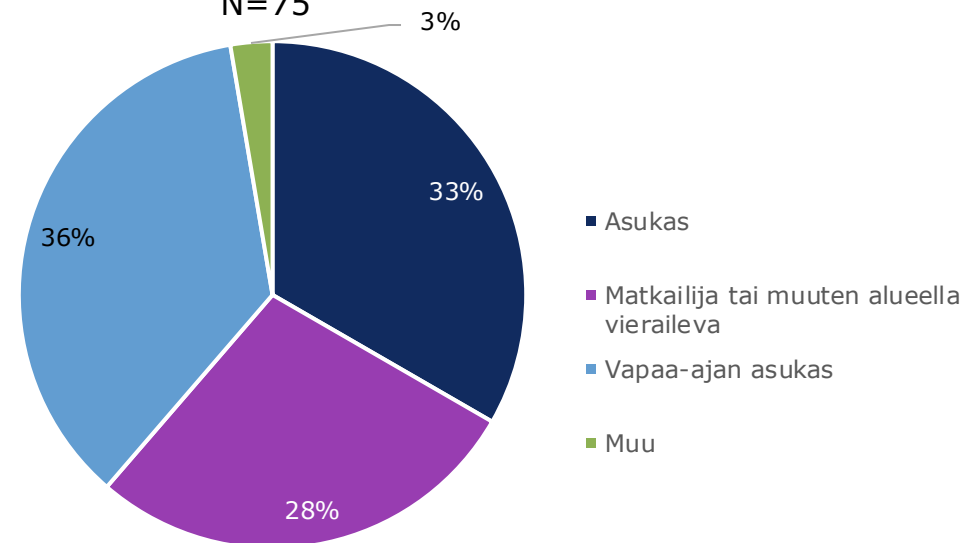
Pyhän alueella eniten merkintöjä tehtiin Pyhäjärveä kiertävälle Pyhäntielle, jossa huolena on kapea tie ja jalankulku- ja pyörätien puute. Lisäksi Pyhäjärven kylän kohdalle toivotaan alhaisempaa 40 km/h nopeusrajoitusta rauhoittamaan kovia nopeuksia.

Pyhän hiihtokeskuksen alueella hotellialueen pysäköintipaikkojen määrää kuvataan liian pieneksi.

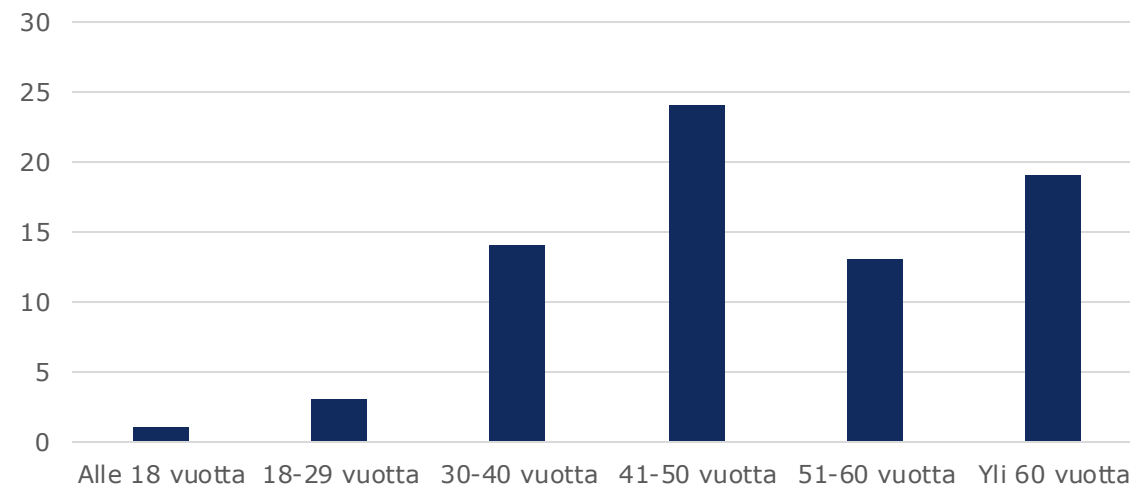
Karttamerkinnot on esitetty tarkemmin jäljempänä.

Mikä seuraavista kuvaa tilannettasi parhaiten?

N=75

Vastaajan ikäryhmä
N=74

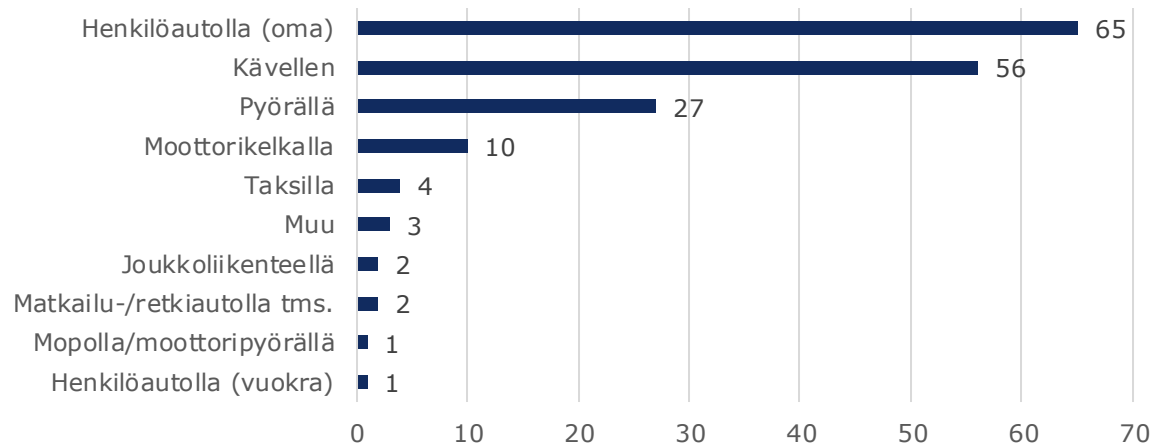
Matkailijakysely 2/6

Pyhä-Luoston matkailualueella yleisin liikkumismuoto on oma henkilöauto. Vastaajista 87 % liikkuvansa pääsääntöisesti omalla autolla. Toiseksi suosituin liikkumismuoto on kävely, joka kuuluu 74 %:lla pääsääntöisiin liikkumismuotoihin. Ainoastaan yksittäiset vastaajat kertoivat vuokra-auton, mopon, moottoripyörän, joukkoliikenteen tai taksin olevan oma pääsääntöinen liikkumistapa.

Pyhä-Luoston alueella suosituimmat liikkumismuodot koetaan myös turvallisimmiksi tavoiksi liikkua. Sekä kävelyn, henkilöautoliikenteen kuin pyöräilyn liikenneturvallisuuden koetaan olevan melko hyvällä tasolla. Liikkumismuodoista heikoimmaksi arvioidaan joukkoliikenteen ja taksiliikenteen liikenneturvallisuus, jonka ei nähdä olevan erityisen hyvä, mutta ei erityisen huonokaan.

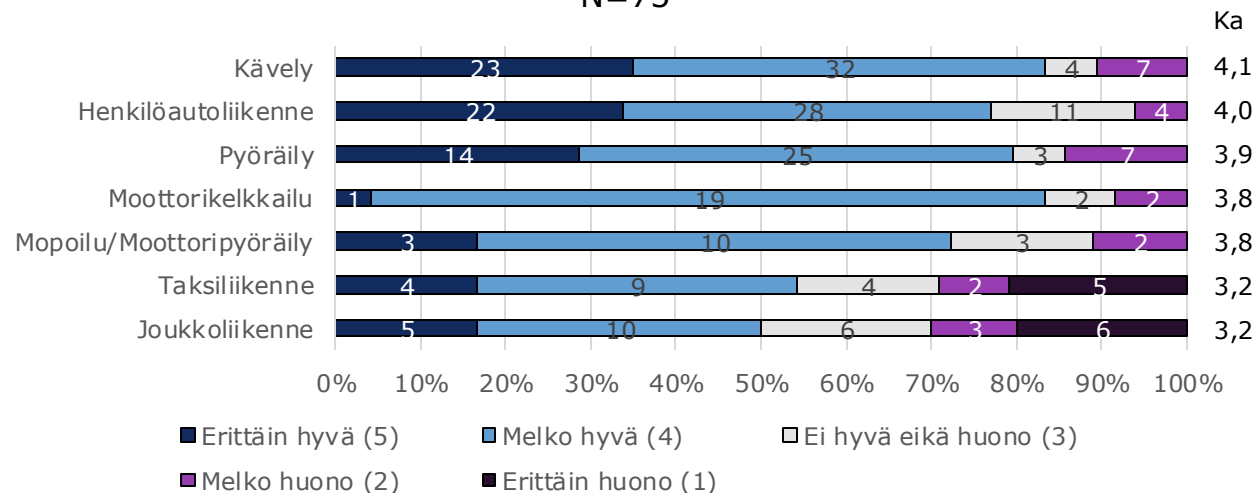
Miten liikut pääsääntöisesti matkailualueella?

N=75

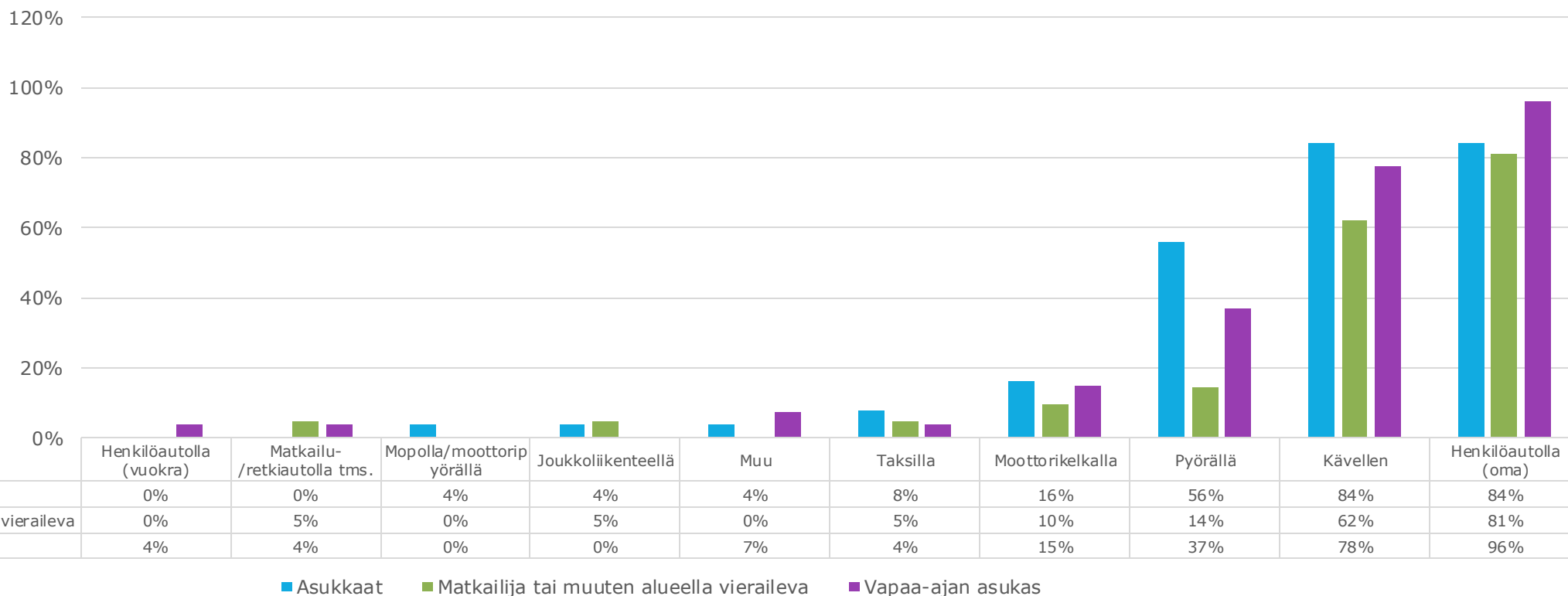
Miten koet eri kulkumuotojen liikenneturvallisuuden Pyhä-Luoston matkailualueella?

N=75

Matkailijakysely 3/6

Miten liikut pääsääntöisesti matkailualueella? Voit valita useamman kuin yhden kulkutavan.
(Kuinka monta prosenttia vastaajista liikkuu pääsääntöisesti kyseisellä kulkutavalla vastaajaryhmittäin)

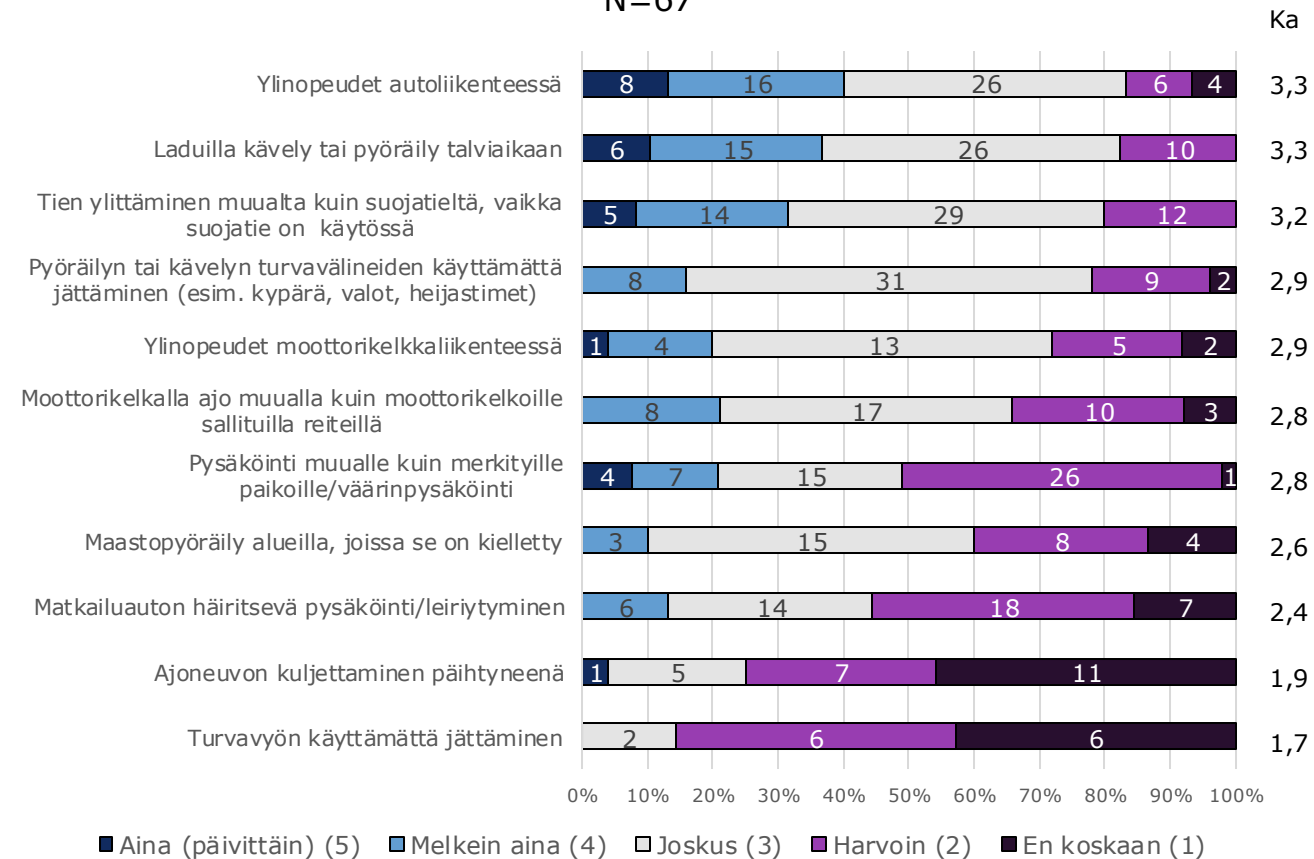
Matkailijakysely 4/6

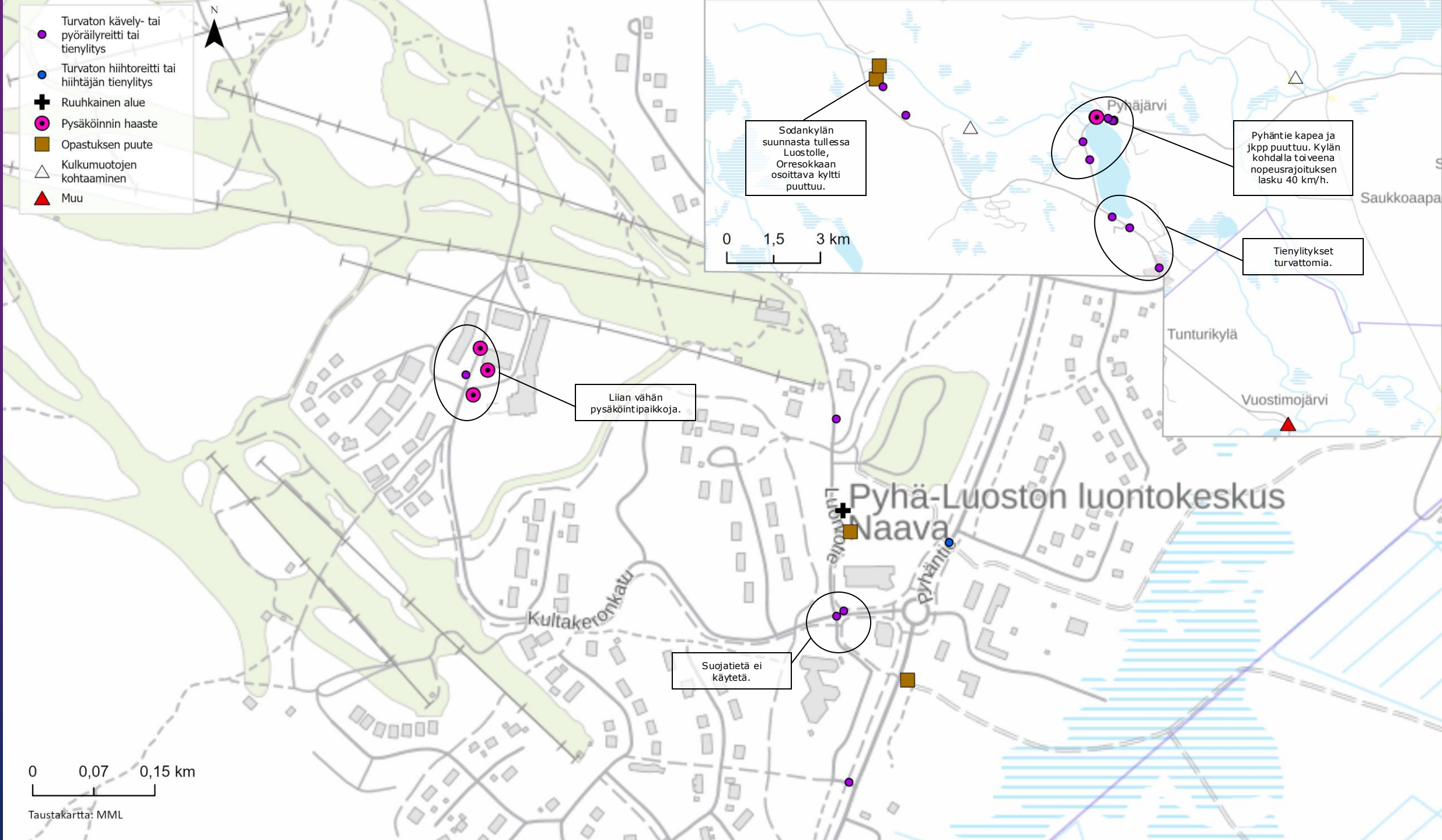
Pyhä-Luoston alueella yleisimpiä epätoivottuja toimintatapoja liikenteessä ovat ylinopeudet autoliikenteessä sekä laduilla kävely tai pyöräily talviaikaan. Kumpaakin havaitaan matkailukeskuksen alueella keskimäärin joskus.

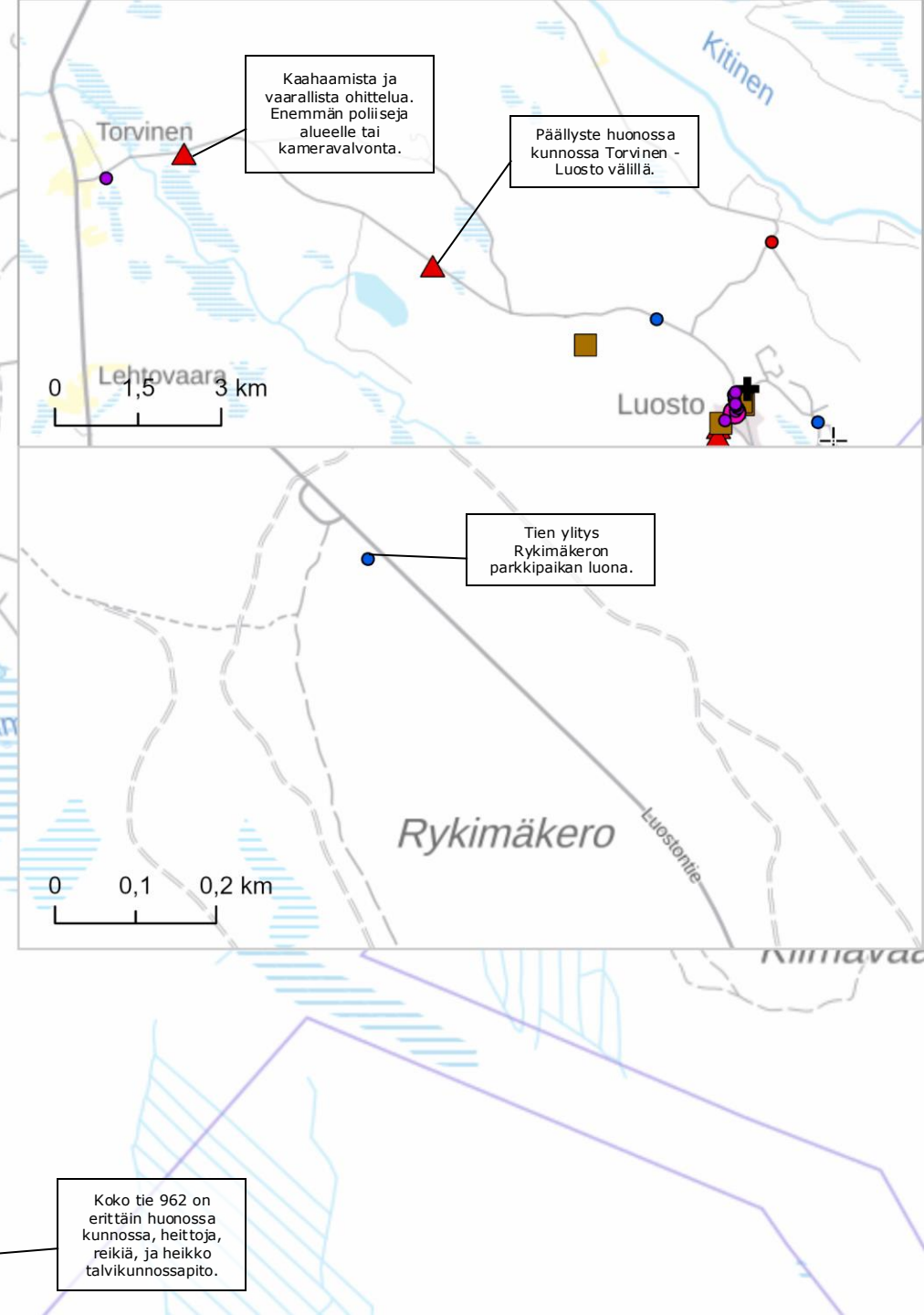
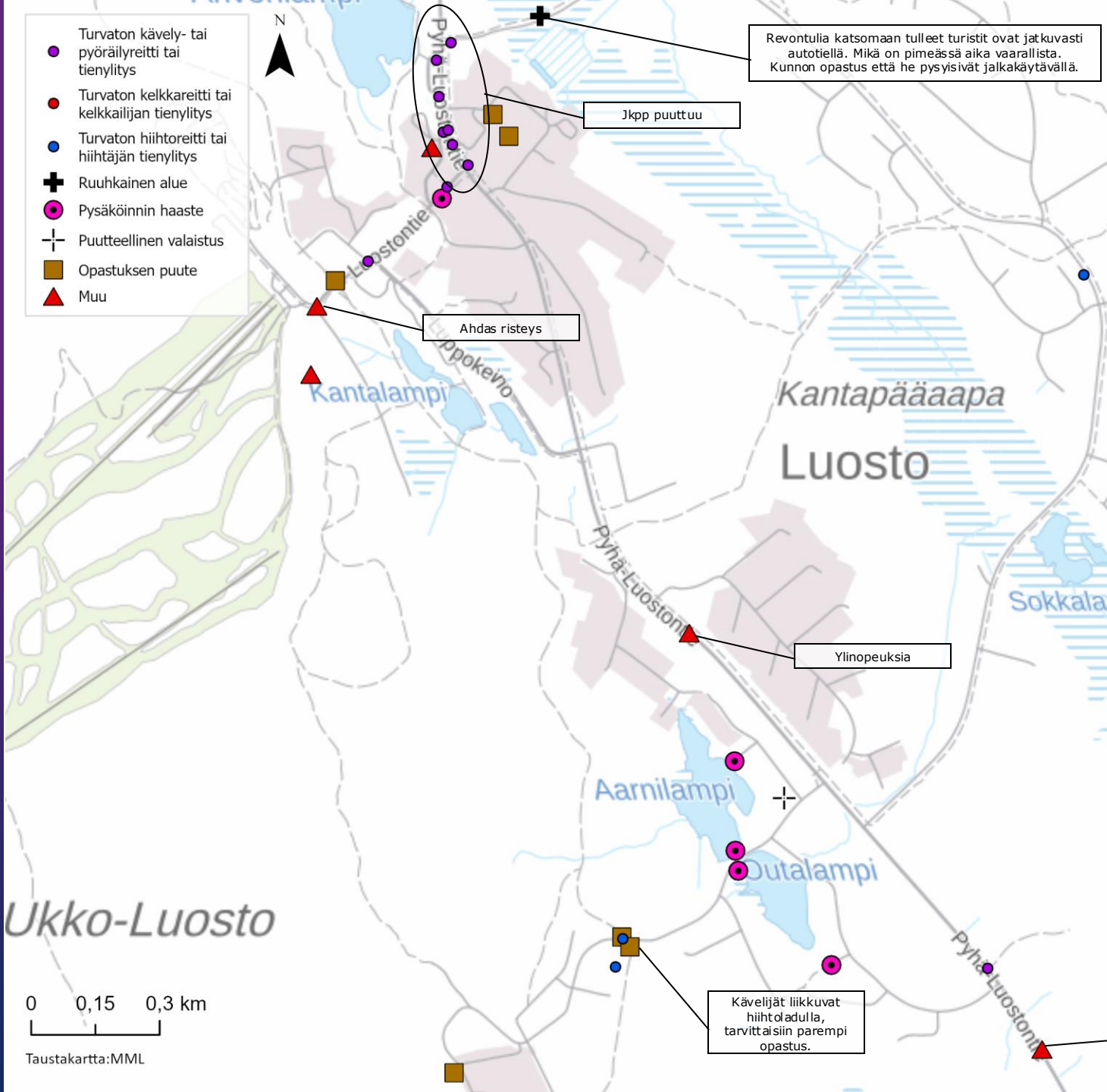
Ajoneuvon kuljettaminen päihtyneenä, turvavyön käyttämättä jättäminen ja matkailuauton häiritsevä pysäköinti tai leiriytyminen ovat toimintatapoja, joita Pyhä-Luoston alueella havaitaan vain harvoin.

Oletko havainnut seuraavanlaista toimintaa matkailukeskuksen alueella?

N=67

Yrityskysely

Pyhä-Luoston matkailualueella tavoitettiin 14 yritystä, joista 7 toimii Pyhän, 4 Luoston ja 3 molemmilla alueilla. Yrityksistä 4 oli majoituspalveluita, 3 ravitsemisliikettä ja 6 ohjelmapalveluyritystä. Lisäksi kyselyyn vastasi alueorganisaatio. Yritysten koot vaihtelivat alle viiden työntekijän yrityksistä yli 50 työntekijän yrityksiin. Suurin osa yrityksistä oli kuitenkin pieniä, alle 10 työntekijän yrityksiä. Yrityksistä 71 % kertoi vuosittaiseksi kävijämääräkseen yli 2000 kävijää/vuosi.

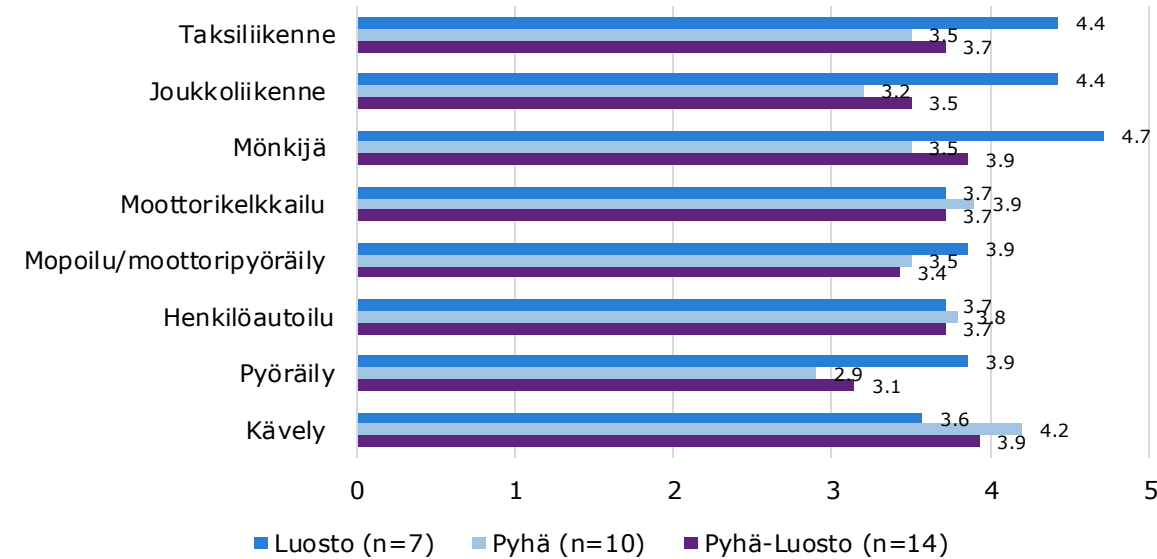
Pyhä-Luoston matkailualueella yritykset ovat huomanneet erityisesti seuraavanlaisia liikenneturvallisuuteen vaikuttavaa toimintaa:

- Ylinopeudet autoliikenteessä
- Laduilla kävely tai pyöräily talviaikaan
- Pysäköinti muualle kuin merkityille paikoille/väärinpysäköinti
- Moottorikelkalla ajo muualla kuin moottorikelkoille sallituilla reiteillä
- Ylinopeudet moottorikelkkaliikenteessä
- Matkailuautojen väärin/haitallinen pysäköinti

Palautteessa korostuvat huoli kävelyn ja pyöräilyväylien puutteesta, erityisesti vilkkaasti liikennöidyillä maanteilla (mm. välillä Northern light village Pyhä- Pyhäjärven kylä), sekä ulkomaalaisten matkailijoiden ja työntekijöiden puutteellisesta osaamisesta talviolosuhteissa. Vuokra-autoilijoiden tieltä suistumiset ja heikko avunsaanti, sekä pulkkailu ja kävely ajoradoilla aiheuttavat toistuvia vaaratilanteita.

Yritykset toivoivat erityisesti kävelyn ja pyöräilyn väylien lisäämistä, monikielisen talviohjeistuksen lisäystä ja nopeaa reagointia kunnossapidon ja valaistuksen puutteisiin.

Tyytyväisyys kulkumuodon koettuun liikenneturvallisuuteen Luostossa, Pyhällä ja Pyhä-Luoston alueella yhdistetysti (Vastausten keskiarvo, n=9)

Yritykset tunnistivat tarpeen erityisesti seuraavanlaiselle viestinnälle ja liikenneturvallisuustyölle yrityksessä:

- Valmiit viestintämateriaalit somekanaviin (kuvat, tekstit, kampanjasisällöt)
- Tulostettavat tai jaettavat esitteet/infomateriaalit asiakkaille
- Yhteiset pelisäännöt (esim. työmatkoille, kuljetuksiin)
- Yhteistyö muiden yritysten tai alueen toimijoiden kanssa

Kysely nuoria liikuttaville toimijoille

Pyhä-Luoston matkailualueelta vastauksia saatiin ainoastaan Luostolta. Kyselyn tavoittamia organisaatioita oli yhteensä kuusi (6).

Vastaajista noin kolmasosa edusti nuorisotyötä, toinen kolmasosa koulutusala ja 22 % kunta- tai viranomaisorganisaatioita. Heidän toimintaansa saavutaan useimmin kävellen, polkupyörällä tai mönkijällä.

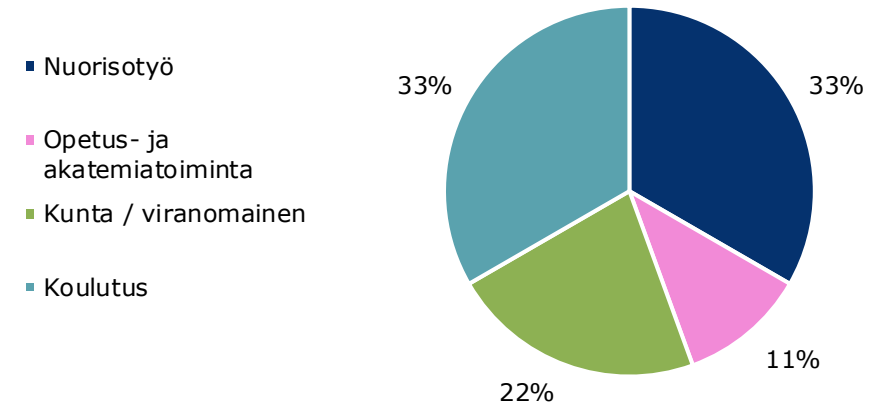
Luostolla suurimmaksi liikenneturvallisuuden haasteeksi tunnistettiin talviolosuhteet, nopeusrajoitusten noudattamatta jättäminen ja turvalaitteiden (kuten kypärien, turvavöiden tai heijastimien) käyttämättä jättäminen. Myös nuorten riskikäyttäytyminen (esim. päihteiden alaisena liikkuminen, impulsiivinen käytös) tunnistettiin merkittäväksi haasteeksi.

Luostolla jopa 63 % vastaajista kertoi havainneensa tai kuulleen nuorten kohtaavan vaaratilanteita matkalla toimintaan tai kotiin. Tällaisia olivat läheltä piti -tilanteet mopoilla ja mönkijöillä, näköesteet kuten kasvillisuus ja lumipalteet risteysalueilla, ruuhkaisuus koulujen läheisyydessä sekä liikennesääntöjen noudattamatta jättäminen niin nuorten kuin aikuisten moottoriajoneuvojen kuljettajien toimesta.

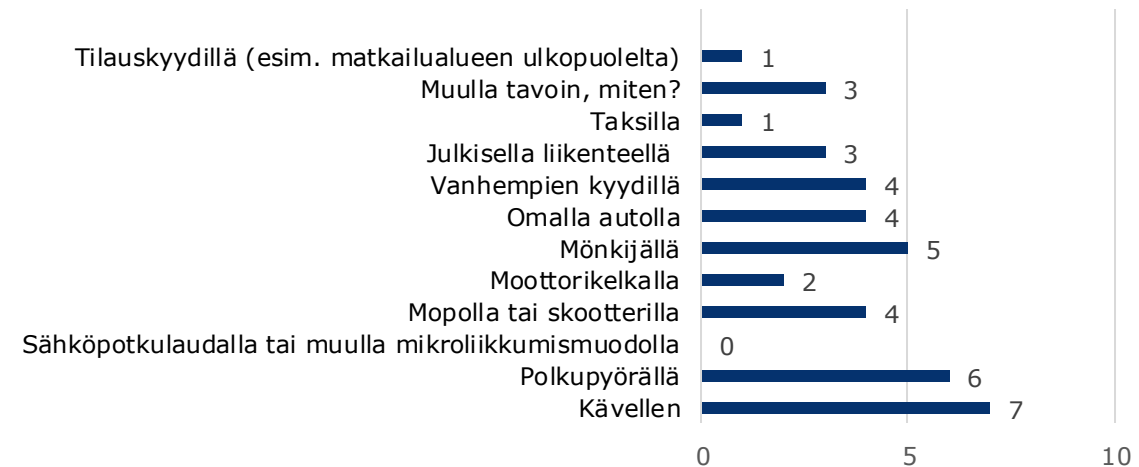
Kaikilla vastanneilla toimijoilla oli käytössään keinoja nuorten liikenneturvallisuuden edistämiseksi. Yleisimpiä olivat keskustelut nuorten kanssa turvallisesta liikkumisesta, yhteiskuljetukset tai kulkemisen järjestäminen turvallisesti ja liikkumisen turvallisuuden huomioon ottaminen tapahtumien tai retkien suunnittelussa.

Nuorten turvallisen liikkumisen tukemiseksi organisaatiot kertoivat voivansa harkita erityisesti osallistumista kampanjoihin tai teemapäiviin, keskusteluja nuorten kanssa ja yhteiskuljetusten tai turvallisuuden huomioinnin tapahtumien tai retkien suunnittelussa.

Kyselyyn vastanneiden organisaatioiden toimialat (N=8)

Millä kulkutavoilla nuoret tavallisimmin saapuvat toimintaanne?

3. Työpaja

Työpaja Pyhä-Luosto (1/2)

Pyhä-Luoston työpaja järjestettiin Teamsin välityksellä. Työpajaan osallistui seitsemän henkilöä. Työpajassa pohdittiin laajasti liikenneturvallisuustyön ja viestinnän toteuttamista. Erityisteemana keskusteltiin ladulla kävelyn ja pyöräilyn vähentämisestä.

TYÖPAJAKYSYMYKSET (1/1)				
Miten parantaisit liikumisen turvallisuutta Pyhä-Luostolla	Millä tavoin ladulla kävelyä ja pyöräilyä voidaan vähentää?	Mitä kautta tavoitetaan kotimaiset matkailijat ennen matkaa ja matkan aikana?	Entä ulkomaiset?	Mitkä tahot voisivat parantaa liikenneturvallisuutta osana arjen työtä?
Pyhän kaupan pihan uudelleen järjestely, esteettömyyden kehittäminen	Isot kyltit, ohje mistä pääsee kävelemään, riittävät reitit kaikille kulkumuodoille kesällä ja talvella, talviopasteet, tietopaketti, opasteet risteyskohtiin ja reittien alkuun, viestintä verkossa ja oppaissa	Pyha.fi ja luosto.fi, majoituksen tarjoajat (mökin omistajat, Airbnb, Lomarengas), Visit-organisaatiot, somekanavat, alueen ja yritysten omat verkkosivut ja somekanavat, vuokrauspalvelut, kaupan ilmoitustaulu, asiakaskohtaamiset, reittikartat	Matkanjärjestäjät, verkkosivut (hakukoneoptimointi), Visit Lapland, Visit Finland, paikallisoppaat, majoituspalveluissa esim. printtinä	Yritykset, kunnat, Visit-organisaatio, kunnossapitourakoitsijat, asiakaspalvelijat, bussi- ja taksikuskit, Pyhä-Luosto vesi, hotellit, yhdistykset, Pyhän pyöräilijät ry, kyläyhdistykset, metsästysseurat

Työpaja Pyhä-Luosto (2/2)

TYÖPAJAKYSYMYKSET (2/2)				
Mitkä tahot voisivat tehdä viestintää liikenne-turvallisuusteemoista?	Millaista materiaalia paikalliset toimijat kaipaavat liikenne-turvallisuustyön tueksi?	Millaista yhteistyötä tai muuta tukea paikalliset toimijat kaipaavat liikenneturvallisuustyöhön?	Miten valmiita materiaaleja tai yhteistyötä tulisi kehittää?	Jos Pyhä-Luostolla toteutettaisiin yhteinen liikenneturvallisuuskampanja, mikä sen teema olisi?
Paikalliset yritykset omiin toimintoihin liittyen, visit-organisaatiot, yritykset, kunnat, koulut, oppilaitokset, pelastuslaitos, kaikki jollain tasolla ja valmiiden materiaalien tuella	Selkeät ja lyhyet materiaalit ja ohjeet, valmismateriaali nettiin ja someen, esitemateriaalit vuokra-autoihin ja busseihin jaettavaksi, eri kieliversiot, kartat, liittyen turvalliseen liikkumiseen, jokaisen oikeuksiin, autolla ajamiseen talvella. Paikallisille toimijoille ohjeistus mihin sesonkiluonteiset kyltit asennetaan ja kuka siitä vastaa.	Kunnan liikenneturvallisuusryhmä kutsuu toimijat ja asukkaat "yhden pöydän ääreen", infoa kansainvälisille matkailijoille talviturvallisuudesta ja ohjeet käytännön toteutukseen, tietoiskut suoraan yrityksille, hyvien käytäntöjen jakaminen muille, havainnollistavat videot, heijastinkampanjat	Materiaalien tiivistäminen, lyhentäminen, visualisoiminen ja tekeminen "sometettavammaksi", suora kontakti Liikenneturvasta yrityksiin, kyläyhdistysten suunnitelmiin valistusmateriaalia. Materiaalia on nykyisin paljon -> apuja oikeanlaisen materiaalin löytämiseen ja hyödyntämiseen. Voidaanko AVI:n tarkastuksiin liittää yritysten käytännöt liikenneturvallisuuden edistämiseksi?	TALVIAUTOILU. Myös turvalliset ladut, turvallinen moottorikelkkailu, talvipukeutuminen, jokaisella oma paikkansa, ladulla liikkuminen, kävelijöiden ja pulkkailun ohjaus, reittien lisääminen, opasteet ja kyltit kuntoon.

4. Haastattelut

Haastattelut

Pyhä-Luostolla järjestettiin yksi ryhmähaastattelu, johon osallistui yhteensä neljä henkilöä sekä Pyhän että Luoston puolelta. Haastattelussa keskusteltiin onnettomuusanalyysissä ja kyselyissä esiin nousseista asioista, peilattiin niitä paikalliskokemukseen ja pohditiin tulosten taustalla vaikuttavia tekijöitä.

Kyselyssä oli noussut esiin pyöräilyn vähäinen määrä suhteessa kävelyyn ja autoliikenteeseen. Syiksi pohdittiin sitä, että palvelut ovat hyvin saavutettavissa jalan, jolloin tarve asiointipyöräilylle on vähäisempi. Lisäksi maastopyöräily on Pyhä-Luostolla vasta nostamassa päätään isommassa mittakaavassa. On syytä varmistua siitä, että pyöräilyn rakenteet ovat kunnossa tulevaa buumia varten. Henkilöautoilun suuren määrän arvioitiin johtuvan siitä, että julkisen liikenteen mahdollisuudet ovat alueella heikot. Erityisesti vapaa-ajan asukkaiden suuri henkilöauto-osuus kertoo siitä, että Pyhä-Luostolle on helpointa tulla omalla autolla.

Sesonkihuippuina on eniten kansainvälisiä asiakkaita, jotka liikkuvat kävellen tai charter-busseilla. Sen vuoksi sesonkiaikoina ei esiinny merkittävästi ruuhkia. Osa kansainvälisistä matkailijoista kuitenkin vuokraa autoja, ja niiden liikkuminen voi olla arvaamatonta: saatetaan kääntyä ladulle tai pysähtyä yllättäen tielle. Myös charter-bussit voivat pysähtyä erikoisiin paikkoihin, jolloin bussin ympäristössä liikkuvat suuret matkailijamäärät voivat aiheuttaa liikenneturvallisuusriskin. Pyhä-Luostolla on tunnistettu, että linja-autojen pitkäaikaispysäköintiin eikä matkailijoiden tuomiseen ei ole riittävästi alueita. Erityisesti päättyvät tiet ja tunturinrinteiden jyrkät ja mutkaiset tiet ovat haastavia.

Kansallispuiston reiteistä suurin osa on nykyisin sallittu pyöräilijöille. Aiemmin ne olivat varattu vain kävelijöille, eikä yhteiskäyttöön ole vielä täysin totuttu. Kovalla vauhdilla ajavien pyöräilijöiden on koettu aiheuttavan turvattomuutta. Ladulla kävely ja pyöräilyn koettiin haasteeksi Pyhä-Luostolla. Erityisesti matkailijoiden opastukseen tulisi kiinnittää huomiota. Syynä voivat olla sekä osaamattomuus että piittaamattomuus.

Pyhä-Luoston alueen liikenneturvallisuusongelmat ovat hyvin nousseet esiin kyselyissä sekä Pelkosenniemen liikenneturvallisuustyöryhmän kokouksessa. Näiden lisäksi haastattelussa nostettiin esiin Pyhältä kävely Kultakeronkadun ali menevässä tunnelissa, jossa hiihtäjillä voi olla kovat nopeudet.